

ויאטנאם

הנשק המבחיל

מאז נשמעה לראשונה הזעקה "גאז" מעל לחפירות החזית הצרפתית בשנת 1915, במלחמת העולם הראשונה, לא השתחררה האנושות מתחושת ההקלה כל אימת שהזכרה מילה זו.

דור שלם ראה בנעוריו את תצלומי-הזוועה של מורעלי הגאז. מתים ונכים, עיוורים ו-אכולי-ראיות. אותו דור למד גם כי השימוש בגאזים היה מיותר לגמרי: הוא לא הכריע את המלחמה, לא היקנה שום יתרון אף לא אחד מן הצדדים.

יתכן כי יש מקורות עמוקים יותר לחלחלה זו. הלוחמה הכימית והביולוגית - הרעלת מיה-השתיה, הרעלת האוויר לנשימה, הפצת מגיפות ושיטות דומות - מעוררת בלב האדם פחדים המושרשים בעצם ההווייה האנושית מימים ימימה. היא מעוררת בו

ידי חור קטנטן, עתיד הסכר כולו להתמוטט. גאזים ליישראז. כרגיל, הופתעו האמריקאים עליידי התגובה העולמית. בהתאם ל-עיקרון ש"אשמת רבים - חצי זיכוי", החלו מאשימים את זולתם בשימוש בגאזים. הבריטים, כך טענה וושינגטון, השתמשו בגאזים דומים בקפריסין, לפיזור הפגנות. חוץ מזה מכרו הבריטים גאזים כאלה ל-21 מדינות. כפי שנתק את הביקורת מצד חוגי גינם יהודיים, אף הוסיפו האמריקאים כי גם ישראל רכשה גאזים כאלה בבריטניה. באורח פלא התחשו, לפתע, גם ההאשמות כי המצרים השתמשו בגאזים בתימן. האשמות אלה הועלו גם בעבר, אך לא הורו כחו מעולם. אך יתכן מאוד כי המצרים, כמו ישראל, קיבלו גאזים מידי הבריטים, וכי הם מנסים אותם במלחמתם התימנית. קרוב לוודאי כי אין אלה גאזים מרעילים (שאת השימוש בהם קל מאוד להוכיח) אלא גאזים מבחילים. המצרים עצמם הודיעו השבוע שבדוק, בתמרון צבאי גדול, את ההגנה בפני גאזים. משמעי: שיחידות מצריות השתמשו בגאזים בתמרון, כדי שיחרי דות אחרות תוכלנה לבדוק את אמצעי-ההגנה. ואילו ב-לונדון נודע כי עיראק רכשה מסוכות-גאזים.

כל זה היה עשוי לעורר מחשבות בלב האזרח הישראלי, שבתחילת השבוע היה אדיש למדי לגבי השרי מוש בגאזים בוויאטנאם. רחוקה. כי לפתע התעוררה האפשרות כי בכל מלחמה עתידה בין ישראל והערבים יופעלו גאזים, ולאו דווקא בחזית. אם כן, לא ירחק היום ומסכת-הגאז תהיה תלויה על קירי של כל אזרח בלתי-אביב.

תועלת - למו? יש בפרשת הגאזים גם אירוניה מסוימת. כי האמריקאים עצמם הודו, בחצי פה, כי השימוש בנשק המבחיל לא הביא להם שום תועלת. במיקרה אחד הותקף ב-גאזים כפר, אשר חשדו כי מתאכסנים בו אנשי הריאט-קונג. אולם כאשר נכבש הכפר, נסתבר כי אין בו אנשי גרילה. במיקרה שני הותקף כפר שנמצא ריק ל-גמרי. אף לא במיקרה אחד הביא הגאז תועלת כלשהי. אולם הוא הביא תועלת רבה מאוד לקומוניסטים. הגשנו להם נשק תעמולתי מצויין על מגש. התלונן עתון אמריקאי. הוא לא הגיזם. כי האנושות, שלא שכה כי האמריקאים הם

שהשתמשו לראשונה בפצצות אטומיות (לא צורך צבאי, כפי שהוכח מאז), חוששת עתה כי בחיפושיה אחר מוצא מן המלחמה בוויאטנאם ינקטו האמריקאים שוב בשיטות בלתי-אחראיות.

אש מן השמיים

הסערה סביב השימוש בגאזים בוויאטנאם האירה באור ברקים שאלה המטרידה זה מכבר את חוגי האינטליגנציה המתקדמת ב-אירופה המערבית: מהי, בעצם, מהותה של המלחמה באותה ארץ אומללה? מאז החל חיל-האוויר האמריקאי בהפצצות כבדות, נמסר כל כמה ימים על השמדת "ריכוזי הוויאטקונג" בדרום, ועל חיסול "מיתקנים צבאיים" בצפון. לצורך זה השתמש חיל-האוויר האמריקאי, כפי שהודיע בעצמו, בנאפאלם לבן.

הודעה זו עוררה בבריטניה תרעומת לא פחותה מזו שנתעוררה בעיקבות השימוש בגאזים. כי מבחינה מעשית, זהו נשק זועתי יותר. הנאפאלם הנוער, הנידבק לגופו של אדם, אינו ניתן לכיבוי בשום דרך שזיאה. זולת הטבילה בשמן - דבר שאינו אפשרי ברוב המיקרים. סיפורי זוועה. למה מתכוון חיל-האוויר, בדברו על "ריכוזי ויאטקונג"? צבא הוויאטקונג (קיצור השם המלא של (המשך בעמוד 8)

חיילים מוכנים להתקפת גאזים (1915) אפיזו היסלר לא רצה

טלידה נוראה אף מפצצות אטום. כשנסתיימה מלחמת-העולם הראשונה שכב בבית-חולים גרמני פצועי גאזים, שסבל מעיוורון זמני. כאשר חזר אליו מאור-עיניו, הת-ספר לפוליטיקה וחרת את שמו בהיסטוריה האנושית: אדולף היטלר. אולם היטלר לא שכה מעולם את זוועת הגאזים. אף שחולל פשעים נוראים הרבה יותר, לא השתמש מי עולם בגאזים מרעילים בקרבות - ובכך מנע סיוט זה במלחמת-העולם השנייה.

גאז נורר גאז. השבוע נחרדה האנושות כולה לשישעם מילת-הזוועה. האמריקאים השתמשו בגאזים בוויאטנאם.

עברו ימים עד שנקבעה, פחות או יותר, מהותם האמיתית של הגאזים. תחילה דיברו האמריקאים על "גאז מדמיע", אך נסתבר שהיה זה תיאור כוזב. אולם הם התעקשו להשתמש במושג "גאזים בלתי-מרעילים".

לבסוף דיברו על "גאזים מבחילים". לברייהם, היו אלה גאזים הומאניים בהחלט. הם גורמים לבחילה, להקאה ולשלשול, נוטלים מן הקורבן את כושר-הפעולה למשך כמה שעות. לכן הם אנושיים יותר מפצצות קטלניות, ההורגות את הקורבן.

אך הסברים אלה לא הרגיעו את העולם. המדענים מיהרו לציין כי גאזים אלה אכן יכולים להרוג: תינוקות, זקנים, חולי דרכי הנשימה ואנשים אחרים, שאינם בכושר מלא. גרוע מזה היה חשש אחר: שבשטח זה, עבירה גוררת עבירה, בעמל ובמזל הצליחה האנושות להקים סכר מול השימוש בגאזים מרעילים ושאר שיטות הלוחמה הכימית וה-ביולוגית. אם יפרץ סכר זה, ולוא גם על-

קריאה לאזרחות טובה

תלאכיב (י.ע.ל.), ישיבה דחופה של פעילי מכון "האזרח" נתקיימה כאן אתמול לדון בנושא: "התודעה לאזרחות טובה".

הוא כל כך? התלחשו בין הקהל ולא הבינו פשר התנהגותו. לפתע אורו פניו של הדוקטור, ובקריאת נצחון, אמר בהתפעמות: "הנה מצאתי אותה סוף סוף!". כשהוא מרים מן הריצפה קופסת קנט ששמטה ונפלה מהשולחן. שלף סיגריות והציתה בהתלהבות. "אתכם הי-סליחה. לפתע חשתי בתשוקה עזה ל-סיגרית קנט, כך שלא יכולתי להת-רכז ולהמשיך בדברי". נשף במלוא ה-הנאה ופסק: "כן רבותי, אנו מצווים בראש וראשונה לשמש דוגמה לאחרים".

הכל הקשיבו בעניין רב להרצאתו ה-מאלפת של ד"ר איתן המאירי שהכריז בהתרגשות: "הגיעה השעה לצאת ל-מרחב! שומה על האזרחים מכל החו-גים לתת ידם לביצוע המשימה. אנו מצווים...". כאן הפסיק בדבריו והחל לפתע לחטט בכיסיו. פתח וסגר את דלתות שולחנו, הפך מגירותיו ונראה נסער ביותר. מסתבר שחפש חפץ כל-שהו.

התנהגותו היתה מוזרה ביותר - דבר שעורר פליאתם של הנאספים. "מה קרה לדוקטור? מהו מחפש? מדוע עצבני

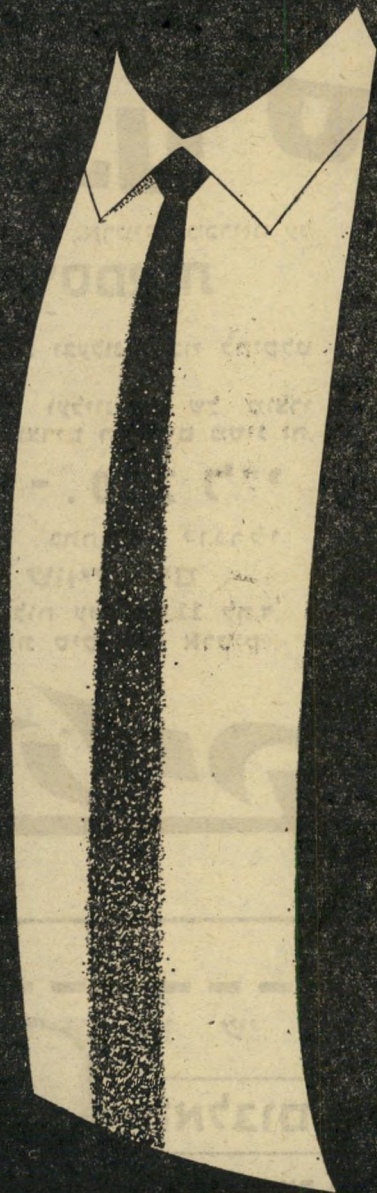
החולצה היא

Diolen®

הסיגנון והאיכות

להב

החולצה המלהיבה כל גבר

אין מתחרה לטוב ביותר

R - registered trade mark

* נאפאלם (ולא נאפלאם, כפי שרנגילים ישראלים רבים לבטא זאת בסעות) הוא צי-רוף ראשי השמדת של שני חומרים כימיים.